

УДК 821(44)
Ф 77

VERS LA BEAUTÉ by David Foerkinos
© Editions Gallimard, Paris, 2018.

ЧАСТИНА ПЕРША

Давід Фоенкінос

Ф 77 До краси [Текст] : роман / Давід Фоенкінос; переклад з фр. Ірини Славінської. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2019. — 256 с.

ISBN 978-617-679-739-5

Антуан Дюріс вирішує покинути успішну кар'єру науковця і стати звичайним доглядачем у музеї Орсе... Що могло змусити цього мовчазного і трохи відлюдкуватого дослідника творчості Модільяні обірвати усі старі зв'язки і не шукати нових? Яку страшну таємницю приховує його минуле? Здається, що Антуан від чогось втікає, і опинитися якомога ближче до краси — єдине, що зможе його врятувати. Можливо, так йому вдасться зцілитися від тягаря вини і навіть допомогти не лише собі...

УДК 821(44)

© Давід Фоенкінос, текст, 2018
© Ірина Славінська, переклад, 2019
© Анастасія Стефурак, дизайн
обкладинки, 2019
© Видавництво Старого Лева,
українське видання, 2019
Усі права застережено

ISBN 978-617-679-739-5 (укр.)
ISBN 9782072784873 (фр.)

Музей Орсе в Парижі — то старий вокзал. Так минуле залишає свій винятковий відбиток на теперішньому. Десь поміж Мане та Моне можна вільно уявляти, як серед картин колись прибували поїзди. Тепер подорожі інакші. Того дня деякі відвідувачі музею могли помітити Антуана Дюріса, який нерухомо стояв посеред площі. Він мав такий вигляд, ніби впав із неба і тепер сам у ступорі від того, що тут опинився. Ступор — саме це слово найкраще могло описати його почуття в цю мить.

Антуан прийшов дуже завчасно на заплановану зустріч із завідувачкою відділу кадрів. Уже декілька днів увесь його дух залишався зосередженим на цій розмові. Цей музей був саме тим місцем, де він хотів би бути.

територій. Тільки розум змушував думати: «Антуане, маєш поїсти». Люди в стражданні поділяються на два табори. Одні чинять опір тілом, інші — духом. Це одне або інше, рідко поєднуються обидва.

Біля ліфта на нього чекала жінка. Зазвичай Матільда Маттель чекала на відвідувачів у себе в офісі, але Антуана Дюріса вона вирішила вийти і зустріти. Їй дуже хотілося якомога швидше дізнатися більше про його мотивацію.

— Ви Антуан Дюріс? — вона таки перепитала, аби бути певною.

— Так. Показати паспорт?

— Ні, навіщо?

— У мене внизу попросили показати паспорт.

— Це ж надзвичайний стан. Такі порядки.

— Не уявляю, хто б міг замислювати теракт проти відділу кадрів музею Орсе.

— Хто його зна, — відповіла вона з усмішкою.

Те, що могло здатися дотепністю чи почуттям гумору, насправді було просто холодною констатацією від Антуана. Матільда махнула рукою, аби показати напрямок у бік свого кабінету. Далі їх поглинув довгий вузький коридор, у якому вони нікого не зустріли. Йдучи за нею, він подумав, що ця жінка, певно, дуже нудилася життям, раз приймала потенційних нових працівників у час, коли решта її колег, здається, ще не прийшли на

роботу. Не варто було шукати жодної логіки в логістиці Антуанових думок.

Уже в кабінеті Матільда запропонувала кави, чаю чи води. Антуан дійсно хотів води, але вголос сказав «ні, дякую, ні, дякую, ні, дякую». Тож вона почала:

— Маю сказати, що була дуже здивована, коли отримала ваше резюме.

— Чому?

— Чому? Ви дійсно запитujete чому? Ви ж викладач...

— ...

— У вас навіть є певне реноме. Здається, я читала одну з ваших статей. Але ви претендуєте на посаду... музейного доглядача.

— Так.

— Вам це не видається дивним?

— Не особливо.

— Я дозволила собі зателефонувати в ENSBA*, — за якийсь час зізналася Матільда.

— ...

— Там мені підтвердили, що ви вирішили звільнитися. Отак зі сьогодні на завтра, без особливих причин.

— ...

---

* ENSBA — Національна вища школа образотворчих мистецтв Лююна (тут і далі — примітки автора, якщо не зазначено іншого).

— Вам що, набридло викладати?

— ...

— У вас щось... типу депресії? Можу зрозуміти. Burn-out, вигорання грапляється з людьми все частіше.

— Ні. Ні. Я вирішив звільнитися. Просто так. Я, певно, повернуся до викладання згодом, але...

— Але що?

— Послухайте, мадам, я надіслав резюме щодо вакансії, хотілося би знати, чи можу я на неї претендувати.

— Вам не знається, що для цієї роботи ви маєте надто високу кваліфікацію?

— Я люблю мистецтво. Я його вивчав і викладав, так, але тепер мені просто хочеться сидіти в залі посеред картин.

— Це не та робота, де можна відпочити. Вам весь час будуть ставити запитання. До того ж у Орсе завжди багато туристів. Треба завжди зберігати пильність.

— Візьміть мене на випробувальний термін, якщо сумніваєтеся.

— Мені треба людей, вже наступного тижня ми відкриваємо велику ретроспективу Модільяні. Ця виставка точно привабить цілий натовп відвідувачів. Це така визначна подія.

— Тоді все склалося.

— Чому?

— Я писав про нього дисертацію.

Матільда нічого не відповіла. Антуан подумав, що цей факт зіграє на його користь. Але навпаки, здавалося, що це для керівниці відділу кадрів лише підкреслило дивність його рішення. Що робитиме тут такий ерудит, як він? Чи можна сказати їй правду? Він був зовсім як налякана тварина, і лиш думка про прихисток у музеї, здається, могла його врятувати.

3

Менше ніж за день він розірвав усі абонементи та повернув ключі від квартири. Власник сказав: «Але ж ви мали попередити завчасно, на два місяці наперед, мсьє Дюріс... Не можна просто так поїхати. Мовляв, мені пора». Далі він вимовив іще кілька фраз дуже розчарованим тоном. Антуан обірвав його монолог: «Не хвилюйтеся, я заплачу за наступні два місяці». Він орендував вантажівку, куди поставив усі коробки зі своїми речами. Переважно то були коробки з книжками. Він якось читав статтю про японців, які отак прощалися з життям, без попередження. Їх називали легковажними, тими, хто швидко *випаровується*. Це чудове слово майже приховувало трагізм ситуації. Часто йшлося про чоловіків, які втратили роботу, але не могли визнати поразки в суспільстві, що стоїть на показних ознаках. Краще було втекти та перетворитися на безхатька, ніж

зустрітися поглядом із дружиною, родиною, сусідами. Це взагалі не нагадувало життєву ситуацію Антуана, який саме був на вершині своєї кар'єри як достойний і шанований викладач. Щороку десятки студентів мріяли писати свої магістерські роботи саме з ним. То що тоді? Так, він розійшовся з Луїзою, але подальші місяці загоїли цю душевну рану. Та це взагалі було з усіма, всі страждали від любові. Але через це не покидали свого життя.

Усі свої коробки та нечисленні меблі він залишив на складі в Ліоні. До Парижа він вирушив із однією валізою. Декілька перших вечорів він ночував у двозірковому готелі поруч із вокзалом, аж поки не знайшов кімнату-студію в одному з бідних районів столиці. На поштову скриньку він не почепив наклейки зі своїм іменем, він не мав передплат, які мав би отримувати. Рахунки за газ та електрику мали приходити на ім'я господаря помешкання. Більше ніхто не міг його знайти. Звичайно, рідні та близькі хвилювалися. Аби заспокоїти їх, чи то пак, аби вони залишили його в спокої, він надіслав їм спільне повідомлення:

Дорогі всі,

Дуже шкодую про всі хвилювання, що міг спричинити. Цими днями я був аж таким активним, що не міг відповідати на ваші повідомлення. Заспокойтеся,

все в порядку. Я несподівано вирішив поїхати в довгу подорож. Ви знаєте, що я вже давно мрію написати роман, і ось я зробив перерву на рік і поїхав. Знаю, що міг би влаштувати прощальну вечірку, але все сталося занадто швидко. Не ображайтеся, але для здійснення мого задуму потрібно розірвати всі зв'язки зі світом. У мене більше не буде телефону. Іноді я надсилатиму вам мейли.

Люблю вас,

Антуан.

Від декого він отримав захоплені відповіді, інші вирішили, що він збожеволів. Але, правду кажучи, він був неодруженим чоловіком без дітей, і, можливо, настав час здійснити мрію. Чимало друзів зрештою його зрозуміли. Він читав їхні листи, але не відповідав. Одна лиш сестра не повірила цьому повідомленню. Елеонора знала його надто добре, аби повірити, що він може отак поїхати, навіть не повечерявши з нею. Навіть не поцілувавши племінницю, з якою обожнював гратися. Не дуже логічно. Вона штормила його повідомленнями: «Прошу тебе. Скажи, де ти. Скажи, що не так. Я твоя сестра, я тут, будь ласка, не полишай мене отак. Не залишай мене в цьому мовчанні...» Але що поробиш. Жодної відповіді. Вона спробувала все, змінила тон: «Ти не можеш так зі мною вчинити. Це огидно. Не вірю в цю твою історію з романом!» Вона писала знову і знову. Антуан

не вмикав телефон. Він увімкнув його тільки раз і прочитав незліченні скарги своєї сестри. Достатньо було написати їй всього кілька слів, аби заспокоїти. Аби поговорити з нею. Чому в нього не виходило? Більш ніж годину він паралізовано сидів перед екраном. Неможливо. Його здолало щось на кшталт сорому. Це був той сором, що заважає діяти.

Зрештою він таки зміг написати: «Мені потрібен цей час на себе. Я скоро напишу про новини, тож припини хвилюватися. Поцілуй Жозефіну. Твій брат Антуан». Він одразу ж вимкнув телефон, аби вона не зателефонувала після того, як прочитає повідомлення. Ніби злочинець, який боявся, що його вичислять, він витягнув із телефона сім-картку та заховав у шухляду. Більше ніхто не зможе до нього достукатися. Елеонору втішило його повідомлення. Вона негайно зрозуміла, що все це було неправдою і що він мусив докласти чимало зусиль, аби написати ці ввічливі рядки. Але це не змінило її хвилювання. З ним точно щось не в порядку. Її здивував його підпис: «Твій брат Антуан». Він вперше так написав, ніби хотів для певності означити їхній зв'язок. Вона не знала, що саме він тепер переживав і чому чинив саме так, але знала, що не покине його. Полегшення не прийшло, але це повідомлення переконало її: брата треба якомога швидше знайти. Для цього потрібен час і енергія, але їй усе несподівано вдасться.

На виході з квартири Антуан зустрів сусіда. То був чоловік непевного віку, десь між сороківкою та шістдесяткою. Той його роздивився, перш ніж запитати: «Ви тут новенький? Замінили Тібо?» Антуан пробурмотів, що так, а далі заявив, що дуже поспішає, аби завадити всім новим спробам розпитати щось ще. Чи дійсно необхідно, аби в нас постійно запитували, хто ми, ким працюємо і чому живемо тут, а не деінде? З моменту своєї втечі Антуан міркував, що соціальне життя не закінчується ніколи і що майже неможливо пройти між крапельками людей навколо.

Зате на роботі ніхто його не помічав. Музейного доглядача не існує. Перед ним просто ходять люди, роздивляючись картину поруч. Це особлива робота, що дозволяє побути самотнім у натовпі. Матільда Маттель наприкінці співбесіди оголосила, що він виходить на роботу наступного понеділка. Вже на порозі кабінету вона додала: «Я досі не розумію ваших мотивів, але, зрештою, можна сподіватися, що нам пощастило мати в команді такого працівника». Тон її голосу був таким теплим. Антуан, відірваний від цілого світу, за весь тиждень по-справжньому поговорив тільки з нею однією. Ім'я цієї жінки раптом набуло неоціненної важливості. Протягом наступних днів він багато разів про неї